

Πρωθιερέα Βαντίμ Λεόνοφ: Ο ΟΥΚΡΑΝΙΚΟΣ ΤΟΜΟΣ ΩΣ ΠΑΓΙΔΑ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΝΑ ΤΗΝ ΟΙΚΟΥΜΕΝΗ ΟΡΘΟΔΟΞΙΑ

Υπάρχει μια έννοια στη Φυσική όπως το «σημείο διακλαδώσεως», με το οποίο προσδιορίζεται μια κρίσιμη κατάσταση ενός συστήματος όταν αυτό καθίσταται δομικά ασταθές και, εξαιτίας επιρροής των εσωτερικών, έστω και ασήμαντων παραγόντων, δύναται να περιέλθει σε κατώτερο ή, αντίθετα, σε ανώτερο επίπεδο αυτό-οργανώσεως.

Τα γεγονότα στην Ουκρανία είναι τρόπον τινά ένα τέτοιο «σημείο διακλαδώσεως» για όλη την ανά την Οικουμένη Ορθοδοξία. Οι λαμβανόμενες σήμερα αποφάσεις και οι γινόμενες πράξεις καθορίζουν έν πολλοῖς την μελλοντική πορεία της Ορθοδόξου Εκκλησίας ίσως για πολλούς μεταγενέστερους αιώνες. Στη διαμορφούμενη κατάσταση δεν είναι σωστό να καθίσουμε στην άκρη με πρόσχημα ότι ο Χριστός είναι η Κεφαλή της Εκκλησίας, άρα Αυτός και θα τα οικονομήσει μόνος Του. Ασφαλώς, Αυτός και μόνο Αυτός ηγείται της Ορθοδόξου Εκκλησίας και όμως η Εκκλησία είναι θεανθρώπινος οργανισμός με τον Σωτήρα να τη διοικεί μέσα από τη συνεργία με τους ανθρώπους,

συνυπολογίζοντας τις ορθές και τις μη ορθές επιθυμίες και κινήσεις μας. Επομένως, μια ταπεινοφανής απεμπλοκή από τα ανακύψαντα εκκλησιαστικά προβλήματα δύναται να οδηγήσει σε χειρότερα από όλα τα δυνατά αποτελέσματα.

Όλες οι κατά τόπους Εκκλησίες της Ορθοδοξίας εισήλθαν σε μια περίπλοκη περίοδο λήψεως αποφάσεων σχετικά με τη συγκροτηθείσα από το Πατριαρχείο Κωνσταντινουπόλεως (εφεξής ΠΚ – σμ. συν.) Ουκρανικής θρησκευτικής οντότητας με τίτλο η «Αγιωτάτη Εκκλησία της Ουκρανία» (εφεξής ΑΕΟ). Για τη λήψη μιας υπεύθυνης απόφασεως δεν οφείλει κανείς μόνο να γνωρίσει την πραγματική κατάσταση στην Ουκρανία με τη συντριπτική πλειοψηφία των Ορθοδόξων χριστιανών να τάσσεται κατά της επιβαλλόμενης από την Κωνσταντινούπολη αυτοκεφαλίας (2/3 έναντι 1/3), αλλά και να εξετάσει επισταμένως το κείμενο, δηλαδή τον Τόμο Αυτοκεφαλίας της ΑΕΟ, ο οποίος δεν έχει αποδέκτες μόνο τους Ουκρανούς σχισματικούς και αυτοχειροτόνητους^[1]. Σημειωτέον ότι εμπεριέχει δηλώσεις, οι οποίες θέτουν όλη την ανά την Οικουμένη Ορθοδοξία ενώπιον μιας πρωτοφανούς καταστάσεως. Έχουν πλήρη επίγνωση οι εκπρόσωποι των κατά τόπους Εκκλησιών ότι με την, βάσει του έν λόγω Τόμου, αναγνώριση της ΑΕΟ αποδέχονται και το περιεχόμενό του; Διασχίζοντας τη γραμμή «αναγνωρίσεως» οι κατά τόπους Εκκλησίες θα πέσουν σε παγίδα από την οποία δεν θα πρόκειται πλέον να γλιτώσουν. Που δηλαδή ελλοχεύει ο κίνδυνος; Τι αποδέχονται έμμεσα όσοι αναγνωρίζουν τον Τόμο ^[2];

1. Αναγνώριση του Πατριάρχη Κωνσταντινουπόλεως ως κεφαλής όλης της Ορθοδόξου Εκκλησίας γενικότερα και όλων των κατά τόπους Εκκλησιών ειδικότερα.

Ουδεμία φορά μέσα στον Τόμο ο Κύριος ημών Ιησούς Χριστός αναφέρεται ως Κεφαλή της Εκκλησίας, παρά μόνο ως Δομήτωρ Αυτής: «τελοῦσα ὑπὸ τὸν **Δομήτωρα** τῆς Μιᾶς, Ἁγίας, Καθολικῆς καὶ Ἀποστολικῆς Ἐκκλησίας θεάνθρωπον Κύριον καὶ Σωτῆρα ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστόν».

Ούτε ο «Μακαριώτατος Μητροπολίτης Κιέβου» αποκαλείται κεφαλή της ΑΕΟ χαρακτηριζόμενος μόνο ως «πρώτος» και «προκαθήμενος».

Η έννοια της κεφαλής της Εκκλησίας στο παγκόσμιο επίπεδο το κείμενο κατοχυρώνει ρητώς μόνο για τον Κωνσταντινουπόλεως, ενώ οι αντιπρόσωποι της νεόδμητης Ουκρανικής οντότητας οφείλουν να συνειδητοποιήσουν ότι δεν διαθέτουν την οικεία αυτών αυτοτελή κεφαλή: «ἡ ἐν Οὐκρανίᾳ Αὐτοκέφαλος Ἐκκλησία γινώσκει ὡς **κεφαλὴν** τὸν Ἀγιώτατον Ἀποστολικὸν καὶ Πατριαρχικὸν Οἰκουμενικὸν Θρόνον, ὡς καὶ οἱ λοιποὶ Πατριάρχαι καὶ Προκαθήμενοι». Αυτή η φράση αίρει πλήρως το αυτοκέφαλο της ΑΕΟ, διότι το αυτοκέφαλο σημαίνει ότι μια Τοπική Εκκλησία έχει Προκαθήμενο ως αυτοτελή και ανεξάρτητη κεφαλή αυτής, ο οποίος εκλέγεται και εγκρίνεται από την οικεία εκκλησιαστική Σύνοδο, κάτι το οποίο έχει αποτυπωθεί και στον όρο «αυτοκέφαλο». Δεν νοείται στην Ορθόδοξη Εκκλησία ότι κεφαλή μιας αυτοκεφάλου Εκκλησίας

είναι εκπρόσωπος μιας άλλης Τοπικής Εκκλησίας.

Εν τούτοις, αυτή η διατύπωση αίρει το αυτοκέφαλο και όλων των λοιπών κατά τόπους Εκκλησιών, διότι ισχυρίζεται ότι «*καὶ οἱ λοιποὶ Πατριάρχαι καὶ Προκαθήμενοι*» γνωρίζουν την κεφαλή αυτών τον Κωνσταντινουπόλεως. Δηλαδή, σύμφωνα με τον Τόμο, αυτή η αρχή έχει εφαρμογή σε όλες τις κατά τόπους Ορθόδοξες Εκκλησίες και σε όλους τους Προκαθημένους – και το πλέον σημαντικό – φέρεται ότι αυτοί οι ίδιοι την αποδέχονται. Πότε και που ακριβώς το ΠΚ εξασφάλισε τη συγκατάθεση των κατά τόπους Εκκλησιών να θεωρούν τον Κωνσταντινουπόλεως ως κεφαλή αυτών;

Δυσκολεύομαι να γλιτώσω από το αίσθημα ανησυχίας ότι οι αντιπρόσωποι των λοιπών Εκκλησιών δεν μελέτησαν ακόμη ενδελεχώς το κείμενο του Τόμου, άλλωστε εάν συνειδητοποιούσαν το περιεχόμενο αυτού, σίγουρα θα αντιδρούσαν αρνητικά. Διότι η έν λόγω φράση δεν μόνο απαξιώνει το «αυτοκέφαλο» της ΑΕΟ, αλλά στην ουσία απορρίπτει το πλήρες αυτοκέφαλο όλων των κατά τόπους Εκκλησιών και διακηρύσσει την αίρεση του παπισμού της Κωνσταντινουπόλεως, η οποία δήθεν τυγχάνει καθολικής αποδοχής.

2. Αναγνώριση του δικαιώματος λήψεως από τον Κωνσταντινουπόλεως αμετακλήτων αποφάσεων επί των κρίσεων γι' όλους τους κληρικούς όλων των κατά τόπους Εκκλησιών.

Ως προς αυτά ο Τόμος είναι ρητός: «*Διατηρουμένου προσέτι καὶ τοῦ δικαιώματος πάντων τῶν Ἀρχιερέων καὶ τῶν λοιπῶν κληρικῶν ἐκκλήτου προσφυγῆς τῷ Οἰκουμενικῷ Πατριάρχῃ, κατέχοντι τὴν κανονικὴν εὐθύνην τοῦ λαμβάνειν ἀμετακλήτως ἀποφάσεις ἐπὶ τῶν κρίσεων δι' ἐπίσκοπους καὶ λοιποὺς κληρικοὺς τῶν τοπικῶν Ἐκκλησιῶν*». Σημειωτέον ότι η ανώτατη δικαστική αρμοδιότητα του ΠΚ δεν διακηρύσσεται μόνο επί των κρίσεων για τους κληρικούς της ΑΕΟ, αλλά ισχύει και για όλους τους κληρικούς της ανά την Οικουμένη Ορθοδοξίας. Τώρα πλέον δύνανται να εκδικάζονται στην Ιστανμπούλ, ενώ οι έν λόγω αποφάσεις θα πρέπει να γίνουν αποδεκτές «τελεσιδίκως» από κάθε τοπική Εκκλησία.

Ο Τόμος παραπέμπει στους κανόνες Δ – 9 και 17, όπου ουδείς λόγος γίνεται περί του δικαιώματος του Κωνσταντινουπόλεως να εκδικάζει τις υποθέσεις εκπροσώπων των λοιπών κατά τόπους Εκκλησιών. Στην ερμηνεία του κανόνα 17 ο σπουδαιότατος βυζαντινός κανονολόγος Ζωναράς αρνείται σαφέστατα ένα τέτοιο δικαίωμα στον Κωνσταντινουπόλεως: «*Οὐ γάρ πάντων δέ τῶν μητροπολιτῶν πάντως ὁ Κωνσταντινουπόλεως καθιεῖται δικαστής, ἀλλὰ τῶν ὑποκειμένων αὐτῷ. Οὐ γάρ δὴ καὶ τοὺς τῆς Συρίας μητροπολίτας, ἢ τοὺς τῆς Παλαιστίνης, καὶ Φοινίκης, ἢ τοὺς τῆς Αἰγύπτου, ἄκοντας ἐλκύσει δικάσασθαι παρ' αὐτῷ. ἀλλ' οἱ μὲν τῆς Συρίας, τῷ τῆς Ἀντιοχείας ὑπόκεινται φόρῳ, οἱ δέ τῆς Παλαιστίνης, τῷ τοῦ Ἱεροσολύμων, οἱ δέ τῆς Αἰγύπτου, παρά τῷ Ἀλεξανδρείας δικάσσονται, παρ' ᾧ καὶ χειροτονοῦνται, καὶ οἷς περ ὑπόκεινται*». Ενώ σχολιάζοντας τους προαναφερθέντες κανόνες στο περίφημο «Πηδάλιό» του ο

Άγιος Νικόδημος ο Αγιορείτης είναι κατηγορηματικός ως προς το: «**Ότι μὲν γάρ ὁ Κωνσταντινουπόλεως οὐκ ἔχει ἐξουσίαν ἐνεργεῖν εἰς τὰς Διοικήσεις καὶ ἐνορίας τῶν ἄλλων Πατριαρχῶν, οὔτε εἰς αὐτόν ἐδόθη ἀπὸ τόν Κανόνα τοῦτον ἢ ἔκκλητος ἐν τῇ καθόλου Ἐκκλησίᾳ**». Παραθέτοντας αρκετά επιχειρήματα ο Άγιος Νικόδημος καταλήγει στο συμπέρασμα ως κάτωθι: «**Ὁ Κωνσταντινουπόλεως ἐστὶ Κριτὴς πρῶτος καὶ μόνος καὶ ἔσχατος τῶν ὑποκειμένων αὐτῷ Μητροπολιτῶν, οὐ μὴν δέ καὶ τῶν ὑποκειμένων τοῖς λοιποῖς Πατριάρχεις. Μόνη γάρ ἡ Οἰκουμενικὴ Σύνοδος εἶναι ὁ ἔσχατος καὶ κοινότατος Κριτὴς πάντων τῶν Πατριαρχῶν, ὡς εἶπομεν, καὶ ἄλλος οὐδεὶς**». Εκ των ανωτέρω προκύπτει σαφώς ότι το ΠΚ δεν έχει κανονικά δικαιώματα προς ακύρωση δικαστικῶν αποφάσεων των λοιπῶν κατά τόπους Εκκλησιῶν.

Παράλληλα, ο Κωνσταντινουπόλεως ο ἴδιος βρέθηκε στη θέση ὥστε δεν υπόκειται πλέον σε κρίση του κανενός. Θεωρητικά μια Οικουμενικὴ Σύνοδος θα εδύνατο να τον κρίνει, ἀλλὰ το δικαίωμα της συγκλήσεως αὐτῆς σφετερίσθηκε ο ἴδιος και κατ'αὐτόν τον τρόπο κατέστησε τον εαυτό του τον υπεράνω πάσης κρίσεως κριτὴ της πορείας της Εκκλησίας. Καταστατικοὶ Χάρτες ὅλων των κατά τόπους Εκκλησιῶν περιλαμβάνουν ρητὲς διατάξεις, οι οποίες θέλουν τους προκαθημένους να υπόκεινται σε κρίση της οικείας αὐτῶν Εκκλησίας^[3] και οὐδέποτε υπάρχουν διατάξεις περί εκκλήτων προσφυγῶν στο ΠΚ ως ἔσχατη δικαστικὴ ἀρχὴ στις εκκλησιαστικὲς διαφορές. Ἐν τούτοις οι αξιώσεις του ΠΚ ἐπὶ της ἀνώτατης δικαστικῆς ἐξουσίας κατὰ τρόπον θαυμάσιο συνάδουν με την παπικὴ διδασκαλία των Ρωμαιοκαθολικῶν: «**Ὁ Πέτρος και οι διάδοχοί του δικαιούνται ἐλεύθερα να ἐκφέρουν κρίση ἐπὶ κάθε Ἐκκλησίας και κανεὶς δεν πρέπει οὐδόλως να ταρασσει οὔτε να κλονίζει την κατάστασή τους, διότι ἡ ὑπατὴ ἐδρα δεν κρίνεται ἀπὸ κανένα (summa sedes a nemine judicatur)**»^[4]. Συμφωνοῦν με τέτοιες καινοτομίες ὅσοι θα αναγνωρίσουν το αυτοκέφαλο της ΑΕΟ βάσει αὐτοῦ του Τόμου; Ἡ ἐρώτηση αὐτὴ θα πρέπει οπωσδήποτε να τεθεῖ σε κάθε Τοπικὴ Εκκλησία πρὶν τη λήψη των τελικῶν αποφάσεων.

3. Ἡ υπαγωγή ὅλης της ἀνά την οἰκουμένη Ὁρθοδόξου Διασποράς^[5] στον Κωνσταντινουπόλεως και ο περιορισμὸς της δράσεως των κατὰ τόπους Εκκλησιῶν στα ὅρια των αρχικῶν ἐθνικῶν κρατῶν.

Το κείμενο του Τόμου διατυπώνει αὐτὴ την ἰδέα ἀρχικῶς προς ἐφαρμογὴ ἀπὸ την ΑΕΟ, της οποίας ο εκκλησιαστικὸς βίος οφείλει να ἐξελίσσει αὐστηρῶς «**ἐν τοῖς ὁρίοις τῆς ἐπικρατείας τῆς Οὐκρανίας**». Ἡ ΑΕΟ τυγχάνει «**μὴ δυναμένη καθιστάναι ἐπισκόπους ἢ πηγνύειν ὑπερόρια θυσιαστήρια, τῶν ἤδη ὑφισταμένων ὑπαγομένων τούντεῦθεν, κατὰ τὴν τάξιν, τῷ Οἰκουμενικῷ Θρόνῳ, τῷ ἔχοντι τὴν κανονικὴν ἀρμοδιότητα ἐπὶ τῆς Διασποράς, περιοριζομένης τῷ ὄντι τῆς δικαιοδοσίας αὐτῆς ἐντὸς τῶν ἐδαφῶν τοῦ Οὐκρανικοῦ Κράτους**». Ἐδῶ, ὅπως και σε προηγούμενα παραδείγματα, μια ἀρχὴ ἡ οποία διατυπώνεται ἀρχικῶς προς ἐφαρμογὴ ἀπὸ την ΑΕΟ, σεβρίζεται ως καθολικὴ και κοινῶς ἀποδεκτὴ ἀπὸ ὅλες τις κατὰ τόπου Εκκλησίες («**τῶν ἤδη ὑφισταμένων ὑπαγομένων τούντεῦθεν, κατὰ τὴν τάξιν, τῷ**

Οικουμενικῷ Θρόνῳ, τῷ ἔχοντι τὴν κανονικὴν ἀρμοδιότητα ἐπὶ τῆς Διασπορᾶς»). Ἄνευ συνεννοήσεως με τις λοιπές Εκκλησίες επικυρώνονται δικαιώματα του ΠΚ ἐφ' ὅλης τῆς ἀνά τὴν Οἰκουμένη Διασπορᾶς. Ὅσες κατὰ τόπους Εκκλησίες ἀναγνωρίσουν τὴν ΑΕΟ θα πρέπει νὰ εἶναι ἐτοιμὲς νὰ ἀποποιηθῶν τὰ πνευματικὰ αὐτῶν τέκνα, τὶς ἐνορίες καὶ τὶς Ἱερές Μονές ὑπερορίως ὑπὲρ τοῦ ΠΚ. Το συνειδητοποιοῦν αὐτό;

4. Ἀποδοχὴ τοῦ Πατριαρχείου Κωνσταντινουπόλεως ὡς ὑπάτης ἀρχῆς γιὰ τὴν ἀντιμετώπιση τῶν δογματικῶν, κανονικῶν καὶ ἐτέρων ἐκκλησιαστικῶν ζητημάτων.

Παρά τὴν ἔλλειψη μιᾶς πειστικῆς τεκμηριώσεως τῶν ἀποκλειστικῶν δικαιωμάτων ὁ Τόμος προβάλλει ἀξίωση νὰ προσφεύγει ἡ ΑΕΟ στο ΠΚ πρὸς ἀντιμετώπιση δογματικῶν καὶ κανονικῶν ζητημάτων: *«Προκειμένου δὲ περὶ μειζόνων ζητημάτων ἐκκλησιαστικῆς, δογματικῆς καὶ κανονικῆς φύσεως, ὁ Μακαριώτατος Μητροπολίτης Κιέβου καὶ πάσης Οὐκρανίας, ἐκ μέρους τῆς Ἱερᾶς Συνόδου τῆς Ἐκκλησίας αὐτοῦ, δεῖν ὅπως ἀπευθύνηται πρὸς τὸν καθ' ἡμᾶς Ἁγιώτατον Πατριαρχικὸν καὶ Οἰκουμενικὸν Θρόνον, ἐκζητῶν τὴν ἔγκυρον γνώμην καὶ βεβαίαν συναντίληψιν αὐτοῦ»*. Δὲν ὑπάρχει ἐδῶ σαφὴς ἰσχυρισμὸς ὅτι αὐτὴ τὴν τακτικὴν τὴν ἀκολουθοῦν καὶ οἱ ἄλλες τοπικὲς Εκκλησίες, διότι ἐν προκειμένῳ τούτο θα ἦταν ἓνα κραυγαλέο ψεῦμα, ἀλλὰ δὲν χωροῦν ἀμφιβολίες ὅτι τὸ Ουκρανικὸ προηγούμενο θα ἐφαρμοσθεῖ κατὰ τῶν ἄλλων κατὰ τόπους Εκκλησιῶν, ἰδίως ἐκείνων, οἱ ὁποῖες θα ἀποδεχθῶν τὸν ἐν λόγῳ Τόμο καὶ τὴ νεοσύστατη ΑΕΟ.

Ἐφόσον τὸ ΠΚ σφετερίσθηκε τὸ δικαίωμα ἀντιμετωπίσεως τελεσίδικα τῶν ἀποφάσεων, τίθεται τὸ ἐρώτημα: ποῖος ἐγγυάται τὸ ἀληθὲς καὶ τὸ ἀλάθητο τῶν ἀποφάσεων αὐτῶν; Ἐάν λείπει αὐτὴ ἡ ἐγγύηση, τότε δὲν υφίσταται καὶ τὸ δικαίωμα ἀντιμετωπίσεως τελεσίδικα τέτοιων ἀποφάσεων. Ἐάν υφίσταται αὐτὴ ἡ ἐγγύηση, παρακαλοῦμε νὰ μὰς τὴν κοινοποιήσετε. Δὲν ἔχει ἀνακοινωθεῖ μέχρι σήμερα στο πλήρωμα τῆς Εκκλησίας. Πολλῶ μᾶλλον, ἡ ἐκκλησιαστικὴ ἱστορία βρῖθαι περιστατικῶν προδοσίας πίστεως, ἱερῶν κανόνων καὶ ἠθους τῆς Ὀρθοδοξίας ἀπὸ τοὺς πατριάρχες Κωνσταντινουπόλεως. Ἀρκεῖ νὰ θυμηθῶμε ὅτι καθ' ὅλο τὸ διάστημα τῆς υπάρξεώς τοῦ τῶν θρόνο Κωνσταντινουπόλεως κατέλαβαν πολὺ περισσότερο ἐπισήμως καταδικασθέντες αἰρετικοὶ ἀπ' ὅ, τι ὅλους τοὺς λοιποὺς Ὀρθοδόξους θρόνους συνολικά. Πῶς εἶναι δυνατόν μετὰ ἀπὸ αὐτὰ νὰ ἔχει τὸ ΠΚ τέτοια δικαιώματα;

Ἐχομε ἀμεση ἀπόδειξη τοῦ σφετερισμοῦ τῆς ἐκκλησιαστικῆς ἐξουσίας, ἡ ὁποία ἀνήκει ἀποκλειστικά στις Συνόδους τῆς Εκκλησίας. Εἶναι ἐτοιμοὶ οἱ ἐκπρόσωποι τῶν λοιπῶν κατὰ τόπους Εκκλησιῶν νὰ ἀποποιηθῶν τὴν ἀρχὴν τῆς συνοδικότητος ὑπὲρ τοῦ ἀλάθητου τῆς Κωνσταντινουπόλεως σε δογματικὰ καὶ κανονικὰ ζητήματα; Ἡ ἀποδοχὴ τοῦ προαναφερθέντος Τόμου, χωρὶς πρῶτα νὰ ἀντιμετωπισθῶν αὐτὰ τὰ ἐρωτήματα, σημαίνει κατ' οὐσίαν τὴν υπογραφήν τῆς θανατικῆς ποινῆς καὶ στο οἰκεῖο αὐτῶν αυτοκέφαλο, καὶ στὴν ἀνά τὴν οἰκουμένη Ὀρθοδοξία ^[6].

5. Αποδοχή του δικαιώματος του Κωνσταντινουπόλεως να επεμβαίνει στα εσωτερικά όλων των κατά τόπους Εκκλησιών.

Ο Τόμος θέλει ανεδαφικά το ΠΚ να είναι «*ὑπὸ τῆς μακρᾶς κανονικῆς παραδόσεως ὑποχρεωμένον* προνοεῖν περὶ τῶν ἐν ἀνάγκαις εὐρισκομένων Ἁγίων Ὁρθοδόξων Ἐκκλησιῶν». Ποιος τον υποχρέωσε σχετικά; Βάσει τινῶν συνοδικῶν διατάξεων; Πότε οι κατά τόπους Εκκλησίες έδωσαν τη συγκατάθεσή τους να προβαίνει σε μια τέτοια υποχρεωτική παρέμβαση; Από τους λόγους παρεμβάσεις του ΠΚ στα εσωτερικά των αυτοκεφάλων Εκκλησιῶν ο Τόμος παραθέτει τη δήθεν θεραπεία των σχισμάτων: «*Ἐν τῇ ὀφειλετικῇ μερίμνῃ τῆς Μεγάλῃς τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίας πρὸς τὸν Ὁρθόδοξον κόσμον, ἐπὶ θεραπείᾳ τῶν χρονίως σοβούντων σχισμάτων καὶ μερισμῶν εἰς τὰς κατὰ τόπους Ἐκκλησίας*». Από πότε δημιουργήθηκε ή υποχρέωση του ΠΚ να ασχολείται με σχίσματα στις άλλες κατά τόπους Εκκλησίες; Μήπως αποδέχθηκαν τέτοιες αξιώσεις οι λοιπές κατά τόπους Εκκλησίες; Δεν απαντούν οι Ιεράρχες της Ιστανμπούλ στις ὡς άνω ερωτήσεις ούτε θα μπορέσουν να απαντήσουν λόγω ελλείψεως πειστικής επιχειρηματολογίας προς δικαιολόγηση των αξιώσεων αυτών.

Και όμως δεν χωρά αμφιβολία ότι όσες αυτοκέφαλες Εκκλησίες αναγνωρίσουν την ΑΕΟ, με αυτόν τον τρόπο θα μείνουν απροστάτευτες μπροστά στους ανησυχούντες κηδεμόνες από την Ιστανμπούλ. Πολλάκις οι Ιεράρχες της Ιστανμπούλ απέδειξαν τη γνώση τους να δίδουν μία ευρύτερη ερμηνεία των οικείων αυτών ισχυρισμῶν και το ειρημένο προηγούμενο καθυποτάξεως ενίων κατά τόπους Εκκλησιῶν θα επεκτείνουν οπωσδήποτε σε όλους και εἰς το διηνεκές. Λ.χ. ο Τόμος, τον οποίο εξέδωσε το ΠΚ το 1924 προς την Ορθόδοξο Εκκλησία της Πολωνίας εμπεριείχε μη ρήτρα, ότι *ἡ προσάρτησις τῆς Μητροπόλεως Κιέβου καὶ τῶν ἐξ αὐτῆς ἐξαρτωμένων ὀρθοδόξων Ἐκκλησιῶν Λιθουανίας και Πολωνίας τῇ Ἁγίᾳ Ἐκκλησίᾳ Μόσχας* δήθεν «*οὐδαμῶς συνετελέσθη συμφώνως ταῖς νενομισμέναις κανονικαῖς διατάξεσι*». Με την πάροδο του χρόνου οι Ιεράρχες της Ιστανμπούλ, επωφελοῦμενοι από την πολιτική αστάθεια στην Ουκρανία, άρχισαν να προβάλλουν τα δικαιώματά επί της Ιεράς Μητροπόλεως Κιέβου, επικαλούμενοι ακόμη και την ἐν λόγω ρήτρα στον Τόμο της Πολωνίας.^[7] Ὡστε και εκείνοι οι όροι, οι οποίοι διατυπώνονται στον Τόμο της Ουκρανίας, δεν θα προβληθούν άμεσα και στις άλλες κατά τόπους Εκκλησίες, αλλά μόλις αντιμετωπίσουν αυτές κάποια αστάθεια και δημιουργηθεῖ η κατάλληλη ευκαιρία προς παρέμβαση.

6. Εσφαλμένη επιχειρηματολογία.

Ο Τόμος ισχυρίζεται ότι στην Ουκρανία «*τῶν δὲ πολιτειακῶν καὶ ἐκκλησιαστικῶν αὐτῆς ἀρχόντων ἐπὶ τριακονταετίαν ὄλην διακαῶς αἰτουμένων τὴν ἐκκλησιαστικὴν αὐτῆς αὐτοδιοίκησιν*». Ασύστολο ψεύδος είναι εκείνα σχετικά με τις «*ἐκκλησιαστικὲς ἀρχές*», διότι επί τριάντα προαναφερθέντα έτη αυτές ουδέποτε αιτήθηκαν την «*ἐκκλησιαστικὴν αὐτοδιοίκησιν*» επειδὴ εδῶ και χρόνια (από το 1990) απολαμβάνουν του καθεστώτος πλήρους εκκλησιαστικής αυτονομίας. Επιπλέον, το ΠΚ περιφρόνησε τις περισσότερες από 400 χιλιάδες υπογραφές^[8] των

πιστών τέκνων της κανονικής Ουκρανικής Ορθοδόξου Εκκλησίας κατά της επιβαλλομένης σε αυτούς αυτοκεφαλίας. Ο Τόμος περιφρονεί εντελώς τις κανονικές «εκκλησιαστικές αρχές», τις οποίες ακολουθεί η πλειοψηφία του Ορθοδόξου ποιμνίου στην Ουκρανία, αλλά ως τέτοιες χαρακτηρίζονται οι αναθεματισμένοι και αφορισμένοι από την Εκκλησία αυτοχειροτόνητοι και σχισματικοί (κυρίως ο Μ. Ντενισένκο) τους οποίους το ΠΚ μέχρι προσφάτως θεωρούσε αποσχισθέντες από την Εκκλησία. Από την αντίθετη πλευρά στην Ιστανμπούλ κομίσθηκαν γραπτά πολιτικών τινων της Ουκρανίας, οι οποίοι έχουν χαμηλά ποσοστά υποστηρίξεως από το λαό τους. Επομένως και οι περαιτέρω ισχυρισμοί του Τόμου: «...*συστοιχούντων και είς παλαιά συναφή αίτήματα του λαού αυτής κατά καιρούς διατυπωθέντα πρὸς τὸν ἁγιώτατον Ἀποστολικὸν Θρόνον τῆς Κωνσταντινουπόλεως*» αποτελούν συνέχεια αυτού του ανευθυριάστου ψεύδους.

7. Υπέμετρη έπαρση του ΠΚ.

Το κείμενο του Τόμου είναι γεμάτο έπαρση του ΠΚ έναντι όλων των αυτοκεφάλων Εκκλησιών και ιδιοποίηση των τίτλων σε υπερθετικό βαθμό. Λ.χ. «*της Μεγάλης του Χριστού Εκκλησίας*» το οποίο ταιριάζει στην Ορθόδοξη Εκκλησία στο σύνολό της και όχι σε κάποιο επιμέρους Πατριαρχείο, και όμως το ΠΚ αφού ιδιοποιήθηκε «ταπεινώς» αυτό τον τίτλο αναμένει και τη σχετική στάση των λοιπών. Η ΑΕΟ είναι «θυγατέρα» για το ΠΚ, την οποία όλες οι λοιπές κατά τόπους Εκκλησίες οφείλουν να αποδεχθούν ως «αδελφή». Από αυτό προκύπτει ότι το ΠΚ βλέπει τον εαυτό του «μητέρα» για όλες τις κατά τόπους Εκκλησίες. Με άλλα λόγια επιχειρείται μια υποταγή των αυτοκεφαλιών, όπου στην κορυφή ευρίσκεται η Κωνσταντινούπολη ως οικουμενική «μαμά» με τους «θυγατέρες» της κάτω.

Μια ενδιαφέρουσα επισήμανση: στον Τόμο της Εκκλησίας της Πολωνίας το ΠΚ αποδέχεται αυτή ως «πνευματική θυγατέρα». Όπως βλέπουμε τα τελευταία χρόνια έχει αυξηθεί σημαντικά η αυτοεκτίμηση του ΠΚ ως προς την ταυτότητά του.

Το ΠΚ χαρακτηρίζει «ταπεινώς» τον εαυτό της «*Κέντρον Ορθοδοξίας*», παρόλο που κρίνεται πολύ παράξενα να αποδίδει κανείς αυτή την έννοια στον θρόνο, ο οποίος περιέπιπτε σε αιρέσεις συχνότερα από όλους τους λοιπούς Προκαθημένους της Εκκλησίας συνολικά.

Συνοψίζοντας πορίσματα της σύντομης εξετάσεως του κειμένου του Τόμου της Ουκρανίας, δύναται να επισημάνει κανείς ότι οι Ιεράρχες των κατά τόπους Εκκλησιών, οι οποίοι, βάσει αυτού του Τόμου, θα πρόκειται να αποδεχθούν το ψευδο-αυτοκέφαλο της ΑΕΟ με αυτό τον τρόπο αποδέχονται:

- Τον Κωνσταντινουπόλεως ως κεφαλή της τοπικής αυτών Εκκλησίας
- Το δικαίωμα εκδόσεως αμετακλήτων αποφάσεων επί των κρίσεων εκκλήτου προσφυγής για όλους τους κληρικούς της τοπικής αυτών Εκκλησίας
- Την ετοιμότητα της υποταγής της Ορθοδόξου αυτών Διασποράς στον Κωνσταντινουπόλεως με τον περιορισμό της δράσεως της οικείας αυτών τοπικής Εκκλησίας εντός των ορίων του εθνικού αυτών κράτους
- Την ανάγκη συνεννοήσεως επί των μειζόνων εκκλησιαστικών ζητημάτων με το ΠΚ ως ύπατη αρχή στον τομέα δογματικών και κανονικών αληθειών
- Το δικαίωμα παρεμβάσεως του Κωνσταντινουπόλεως στα εσωτερικά της οικείας αυτών Εκκλησίας με πρόσχημα τη θεραπεία σχισμάτων ως και για λοιπούς λόγους
- Το ΠΚ ως «Κέντρον της Ορθοδοξίας» και ως «Μεγάλη του Χριστού Εκκλησία» παρ'όλες τις παρανομίες και ψευδείς ισχυρισμούς αυτού, που περιλαμβάνονται στον Τόμο της Ουκρανίας.

Επιπλέον, με την αποδοχή των σχισματικών και αυτοχειροτόνητων της ΑΕΟ σε λειτουργική κοινωνία οι κληρικοί των κατά τόπους Εκκλησιών προβαίνουν σε ωμή παράβαση του 10 Αποστολικού κανόνος: «*Εἴ τις ἀκοινωνήτω κᾶν ἐν οἴκῳ συνεύξηται, οὗτος ἀφοριζέσθω*» και του 33^{ου} της ἐν Λαοδικείᾳ Συνόδου: «*Ὅτι οὐ δεῖ αἵρετικοῖς, ἢ σχισματικοῖς συνεύχεσθαι*».

Εάν συνοψίσουμε την ουσία των ὡς ἄνω λεχθέντων ὅλες οι αξιώσεις του ΠΚ που περιλαμβάνονται στον Τόμο, αποβλέπουν σ' ἓνα και μοναδικό σκοπό την επιβολή της αιρέσεως του παπισμοῦ ἐντός της Ορθοδοξίας, συμφώνως προς την οποία δεν οφείλει κανείς να αποδέχεται ως κεφαλή της Οικουμενικῆς Εκκλησίας τον Χριστό, ἀλλά τον Κωνσταντινουπόλεως με την παράλληλη συμμόρφωση προς το θέλημά του πάντοτε και κατά πάντα. Συνεπώς, ο Τόμος της ΑΕΟ δεν ἐξεδόθη μόνο προς ικανοποίηση των συμφερόντων των Ουκρανῶν πολιτικῶν, τη νομιμοποίηση των σχισματικῶν και αυτοχειροτόνητων, ἀλλά, και το οποίο εἶναι το πλέον σημαντικό, ἀποτελεῖ διακήρυξη της αιρέσεως του παπισμοῦ Κωνσταντινουπόλεως, της επικυρωμένης με τις υπογραφές του πατριάρχου Βαρθολομαίου και ὄλων των ανωτάτων ιεραρχῶν του ΠΚ. **Οι κατά τόπους Εκκλησίες, οι οποίες θα αναγνωρίσουν τον Τόμο, δεν θα δείξουν μόνο την προθυμία τους να υποταχθῶν στον νέο πάπα, ἀλλά και θα αναλάβουν την ευθύνη για την ἐδραίωση και τη διάδοση της αιρέσεως του παπισμοῦ Κωνσταντινουπόλεως ἐντός της Ορθοδοξίας.** Εἶμαι βέβαιος ὅτι με την πλήρη ἐπίγνωση αὐτῆς της σκέψεως ἀπό τις ἀνώτατες ηγεσίες των κατά τόπους Εκκλησιῶν ἡ ἐπιθυμία ἀπορρίψεως της ἀπό το ΠΚ οργανωθείσης ουκρανικῆς ἐκκλησιαστικῆς τυχοθηρίας θα εἶναι καθολικῆ και σωτήρια ὄχι μόνο για την ἀνά την Οικουμένη Ορθοδοξία, ἀλλά και για τους ιεράρχες Κωνσταντινουπόλεως, οι οποίοι προφανῶς βλέπουν ἤδη τον «ἀμπελώνα του Θεοῦ» ως οικεία αυτών περιουσία (βλ.: Ματθ. 21. 33–41).

Πρωθιερέα Βαντίμ Λεόνοφ, διδάκτορος θεολογίας και υφηγητή της Ιερατικῆς Σχολῆς Ὑπαπαντῆς Μόσχας

[1] *Σαμοσφιάτοι* – αυτοχειροτόνητοι, οι αποσκιρτήσαντες από την Εκκλησία πρεσβύτεροι και διάκονοι, οι οποίοι, προκειμένου να εξασφαλίσουν τη συνέχιση της μερίδος αυτών, προβαίνουν σε ανίερες πράξεις «χειροτονιών» Επισκόπων δι' επιθέσεως των χειρών των ιερέων επί της κεφαλής του ψηφισμένου. Έτσι, τον 20^ο αι. συγκροτήθηκε η «Ουκρανική Αυτοκέφαλη Ορθόδοξη Εκκλησία» (ΟΑΟΕ), όπου παρά ρητούς κανόνες (Αποστολικός – 1, Αντιοχείας – 19, Α – 6 κα.) ο αφορισμένος από την Εκκλησία πρωθιερέας Βασίλειος Λιπκόβσκι «χειροτονήθηκε» από τους σε καθεστώς αργίας τελούντων πρεσβυτέρους και λαϊκούς δι' επιθέσεως επί της κεφαλής του Λιπκόβσκι τμήματος λειψάνου (χειρός) του ιερομάρτυρος Μακαρίου, Μητροπολίτου Κιέβου. Αυτή η ιερόσυλη πράξη επαναλήφθηκε και κατά την επόμενη εις «Επίσκοπον» «χειροτονία» του επίσης αφορισθέντος από την Εκκλησία πρωθιερέα Νέστωρος Σαράεφσκι. Κατ' αυτόν τον τρόπο συγκροτήθηκε η «ιεραρχία» της ΟΑΟΕ, οι κληρικοί της οποίας χαρακτηρίστηκαν ως αυτοχειροτόνητοι, «σαμοσφιάτοι». Το 1995 το Πατριαρχείο Κωνσταντινουπόλεως ενέταξε υπό τη δικαιοδοσία του τους αυτοχειροτόνητους της ΟΑΟΕ στη Βόρεια Αμερική. Εκπρόσωπος της «ιεραρχίας» των αυτοχειροτόνητων είναι ο σημερινός αρχηγός της ΟΑΟΕ στην Ουκρανία ο «Μητροπολίτης» Μακάριος Μαλέτιτς, ο τελών σε καθεστώς αργίας Ιερέας, ο οποίος ωστόσο αποκαταστάθηκε από το Πατριαρχείο Κωνσταντινουπόλεως σε οικείο αυτού βαθμό, όπως και οι λοιποί πάντες αυτοχειροτόνητοι της Ουκρανίας.

[2] Για την εξέταση του Τόμου ανατρέξαμε στο κείμενο, το οποίο είναι αναρτημένο στην επίσημη ιστοσελίδα του Πατριαρχείου Κωνσταντινουπόλεως <https://www.patriarchate.o>.

[3] Βλ., λ.χ. στον Καταστατικό Χάρτη της Ορθόδοξου Εκκλησίας της Ρωσίας : <http://www.patriarchia.ru/db/text/133121.html>.

[4] *Epistolae et decreta pontificia*, XXXII // PL. 143, 765.

[5] *Ορθόδοξος Διασπορά* είναι οι Ορθόδοξοι χριστιανοί διαφόρων εθνικοτήτων και κατά τόπους Εκκλησιών με μόνιμη διαβίωση και ολοκληρωμένο εκκλησιαστικό βίο σε χώρες, όπου την πλειοψηφία του πληθυσμού αποτελούν οι μη Ορθόδοξοι χριστιανοί. Σε αυτές τις περιφέρειες κατατάσσονται οι χώρες της Βορείου και Νοτίου Αμερικής, της Ασίας, της Αυστραλίας, της Δυτικής Ευρώπης κλπ.

[6] Αξιώσεις επί της τελεσιδικής αρμοδιότητας στην αντιμετώπιση των κοινών εκκλησιαστικών και κανονικών ζητημάτων διατυπώνονται διαρκώς σε ομιλίες του Πατριάρχη Βαρθολομαίου. Λ.χ. κατά τη Σύναξη τον Σεπτέμβριο 2018 ανέφερε επί λέξει: « «*Το Οικουμενικόν Πατριαρχείον έχει την ευθύνην να θέσῃ τα πράγματα εν εκκλησιαστική και κανονική ευταξία, διότι μόνον αυτό έχει*

τα τε κανονικά προνόμια...να επιτελή το υψηλόν και εξαιρετικόν τούτο χρέος».

– https://www.uocofusa.org/news_180901_1.html.

^[7] <https://cerkvarium.org/ru/novosti/pomestnye-tserkvi/arkhiepiskop-telmisskij-iov-gecha-avto-kefaliya-eto-sredstvo-obespechit-edinstvo-i-tserkvi-vnutri-gosudarstva-i-mezhdu-pomestnymi-tserkvami.html>.

^[8] <http://news.church.ua/2018/06/27/shhe-ponad-300-tisyach-pidpisiv-peredali-na-fanar-pravoslavni-ukrajinci/#more-213814>.

Μια πηγή: <https://mospat.ru/gr/news/46557/>